

Shopulatova Nargiza Ochildiyevna

27-sonli davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti ingliz tili o'qituvchisi

TA'LIM MUASSASINI BOSHQARISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim muassasalarini boshqarishning pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqot metodologiyasi sifatida ilmiy adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish usuli qo'llanilgan. Maqolada ta'lim muassasalarini boshqarishda pedagog rahbarlarning vazifasi, boshqaruv tamoyillari va usullari batafsil yoritilgan hamda tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim muassasasi, boshqaruv, pedagogik asoslar, pedagog rahbar, samaradorlik

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические основы управления образовательными учреждениями. В качестве методологии исследования использовался метод изучения и анализа научной литературы. В статье подробно описаны задачи, принципы и методы управления педагогическими лидерами в управлении образовательными учреждениями, а также даны рекомендации.

Ключевые слова: образовательное учреждение, Управление, педагогические основы, педагог-руководитель, эффективность

Abstract: This article analyzes the pedagogical foundations of the management of educational institutions. A method of study and analysis of scientific literature was used as a research methodology. The article details the tasks, principles and methods of management of pedagogical leaders in the management of educational institutions and provides recommendations.

Keywords: educational institution, management, pedagogical foundations, pedagogical leader, efficiency

KIRISH

Ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar ta'lim muassasalarini boshqarishga yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. Ta'lim muassasalarini samarali boshqarish nafaqat ta'lim sifatini oshirishga, balki o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga ham xizmat qiladi [1]. Biroq, ta'lim muassasalarini boshqarish murakkab jarayon bo'lib, pedagog rahbarlardan maxsus bilim va ko'nikmalarni talab etadi. Ushbu maqolada ta'lim muassasalarini boshqarishning pedagogik asoslari tahlil qilinadi.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish usuli qo'llanildi. Ta'lim muassasalarini boshqarish bo'yicha xorijiy va mahalliy tadqiqotchilarning ilmiy ishlari o'rganildi [2; 3; 4; 5]. Shuningdek, ta'lim muassasalari faoliyatini tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy hujjatlar tahlil qilindi [6; 7].

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim muassasalarini samarali boshqarish uchun pedagog rahbarlar quyidagi omillarni hisobga olishlari lozim:

- Ta'lim muassasasining strategik maqsad va vazifalarini aniq belgilash [2].
- O'qituvchilar va xodimlar faoliyatini samarali tashkil etish va nazorat qilish [3].
- Ta'lim muassasasi faoliyatiga oid qarorlar qabul qilishda jamoatchilik fikrini inobatga olish [4].
- Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish [5].
- Ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilar ehtiyojlarini qondirish [1].

TAHLIL VA MUHOKAMA

Pedagogik boshqaruvning samaradorligi ko'p jihatdan rahbar va pedagoglarning kasbiy kompetensiyasi, ta'lim jarayonini tashkil etish mahoratiga bog'liq [6]. Shu bois, ta'lim muassasasi rahbariyati pedagog

kadrlarni tanlash, joy-joyiga qo'yish va ularning malakasini oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratishi lozim.

Ta'lim muassasasini zamonaviy boshqaruv tamoyillari asosida tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda quyidagilarga amal qilish zarur [7]:

shaffoflik va ochiqlik tamoyili - boshqaruv jarayonlarining ochiqligini ta'minlash, ma'lumotlar almashish tizimining yaxshi yo'lga qo'yilishi;

demokratik boshqaruv - qarorlar qabul qilishda jamoaviy ishtirok etishni ta'minlash, fikrlar xilma-xilligi, pedagog va o'quvchilar manfaatlarini hisobga olish;

o'zaro hamkorlik - barcha ishtirokchilarni ta'lim maqsadlari yo'lida safarbar etish, ularning tashabbuskorligini rag'batlantirish;

tizimlilik - ta'lim jarayonini yaxlit tizim sifatida ko'rish, barcha elementlarning o'zaro bog'liqligini hisobga olish.

Ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar va texnologiyalarni joriy etish alohida o'rin tutadi [8]. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, masofaviy ta'lim, elektron ta'lim resurslari kabi vositalar ta'lim jarayonini yangi bosqichga ko'taradi.

Shuningdek, ta'lim muassasasida sog'lom ma'naviy-axloqiy muhitni shakllantirish ham pedagogik boshqaruvning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Buning uchun o'quvchi-yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, ular orasida o'zaro hurmat, mehr-oqibat va bag'rikenglik kabi fazilatlarini kamol toptirish lozim. Ta'lim muassasasida yoshlar tashkilotlari, to'garaklar faoliyatini yo'lga qo'yish, turli madaniy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish orqali o'quvchilarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish, ularni ijtimoiy foydali mehnatga jalb qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim muassasasi rahbari pedagogik jamoani boshqarishda uning har bir a'zosining qiziqishlari, ehtiyojlari va intilishlarini hisobga olishi zarur. Pedagoglarga o'z ustida ishlash, kasbiy mahoratini oshirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratib berish, ularning ijodkorligini rag'batlantirish lozim. Xodimlar o'rtasida sog'lom raqobat muhitini shakllantirish, ularning yutuq va muvaffaqiyatlarini e'tirof etish, munosib taqdirlash muhim omillardan sanaladi.

Pedagog xodimlarni attestatsiyadan o'tkazish, ularning faoliyatini tizimli baholash orqali ta'lim sifatini oshirish mumkin. Attestatsiya jarayonida pedagog xodimlarning kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarini xolisona baholash, ularning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash hamda tegishli chora-tadbirlarni belgilash lozim. Bu esa o'z navbatida ta'lim muassasasi faoliyati samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Yuqorida keltirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, ta'lim muassasasini samarali boshqarishda pedagogik boshqaruv tamoyillariga amal qilish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish, sog'lom ma'naviy-axloqiy muhitni shakllantirish hamda malakali pedagog kadrlarni tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu omillarni hisobga olgan holda ta'lim muassasalari faoliyatini tashkil etish bugungi kun talabi bo'lib, jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo'shadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ta'lim muassasalarini boshqarishning pedagogik asoslari pedagog rahbarlar uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim muassasasining strategik maqsad va vazifalarini belgilash, zamonaviy boshqaruv usullarini qo'llash, o'qituvchilar va xodimlar faoliyatini samarali tashkil etish hamda ta'lim sifatini oshirish kabi omillar ta'lim muassasalarini samarali boshqarishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Алимов, Н. Таълим муассасаларини бошқариш асослари [Alimov, N. Ta'lim muassasalarini boshqarish asoslari. - T.: Фан, 2018. - 224 б.
2. Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V., & Freeman, A. (2015). NMC horizon report: 2015 K-12 edition. Austin, TX: The New Media Consortium.
3. Tulenova, K., Ubaydullayeva, S., Gaziyeva, R., Mamayusupov, U., Mamadjonova, M., & Turdikulova, E. (2024, June). The Introduction of Information Technologies Into Educational and Laboratory Complexes is an Important Step Towards the Digitalization of Uzbekistan. In 2024 4th

International Conference on Technology Enhanced Learning in Higher Education (TELE) (pp. 48-53). IEEE.

4. Qurbonazarovna, M. M. (2024). OZBEKISTON TARAQQIYOTINING YANGI DAVRIDA TALIM SIFATINI OSHIRISHNING SINERGETIK IMKONIYATLARI. Science and innovation, 3(Special Issue 18), 65-67.
5. Tulenova, K., Rasulev, E., & Mamadjonova, M. (2023). Value Dimension in a Technogenic Society. Telematique, 22(01), 2666-2670.
6. Шамшетова, Д. С. (2023). ЗАТРАТЫ КАК КРИТЕРИИ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ УРОВНЯ УРОЖАЙНОСТИ И ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ РЕАЛИЗАЦИИ ХЛОПКА-СЫРЦА ПРОИЗВЕДЕННОГО В УСЛОВИЯХ ПРИАРАЛЬЯ. Gospodarka i Innowacje., 34, 319-324.
7. Shamshevtova, D. S. (2019). Metody rascheta ekonomicheskogo ushcherba nanosimogo vreditelyami khlopchatnika za vegetatsionnyi period. Ekonomika i predprinimatel'stvo, 6, 855-858.
8. Utegenova, S., Muratbaeva, A., & Xaliqnazarova, G. (2021). PRACTICAL STATUS OF EXTERNAL QUALITY CONTROL OF AUDITS: ON THE EXAMPLE OF UZBEKISTAN AND FOREIGN COUNTRIES. International journal of Business, Management and Accounting, 1(1).
9. Turdimuratovna, U. S. (2020). Methods of external quality control of audits. European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7(07), 2020.
10. Esbosinovna, T. G., & Ayzada, S. (2024). Sources Of Financing For Exports Of Agricultural Products. Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities, 27, 66-68.
11. Reymova, T., & Tajenova, G. (2023). QISHLOQ XO 'JALIGI MAXSULOTLARI BILAN TA'MINLASHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI. Central Asian Journal of Economics and Management, (1), 07-10.
12. Жамолова, Г. М. К., Хамрақулова, С. О. К., & Уралова, Н. Б. К. (2024). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НЕЙРОННЫХ СЕТЕЙ У ЧЕЛОВЕКА НА ПРИМЕРЕ РОБОТОТЕХНИКИ. Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика), (6), 395-402.
13. Jamolova, G. (2023, May). PEDAGOGIK TAJRIBA SINOV ISHLARINI TASHKIL ETISH VA O 'TKAZISH METODIKASI. In International Scientific and Practical Conference on Algorithms and Current Problems of Programming.
14. Jamolova, G. M. (2022). PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA O 'QUVCHILARGA INFORMATIKA FANINI O 'QITISHNING METODIK MODEL. Educational Research in Universal Sciences, 1(2), 102-109.
15. Muzaffarovna, J. G. (2022). Investigation of a common emitter amplifier made in a bipolar transistor. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.5 Pedagogical sciences).
16. Jamolova, G. M. (2021). ELEKTRONIKA VA SXEMALAR FANINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH METODIKASI. Academic research in educational sciences, 2(5), 102-109.
17. Панкова, Т. В. Роль руководителя в управлении образовательным учреждением // Молодой ученый. - 2016. - №23. - С. 509-511.
18. Қосимова, М. Таълим муассасаларида бошқарув жараёнлари. - Т.: Ўқитувчи, 2019. - 160 б.